

ÚJ TEREMTETT ÁLLAT,

MELLYNEK ÁBRÁZATJÁBAN

M I D Ő N

A' NAGY-VÁRADI REFORMATÁ EKKLÉSIA

F E L S É G E S

II. J O S E F

RÓMAI TSÁSZÁR,

ÉS VALÓJÁBAN

APOSTOLI KIRÁLY'

Vallás' szabados gyakorlás iránt ki-adott Kegyelmes Parantsolatjának ereje szerént, MDCCLXXXIV-dik Esztendőnek első napján, régi árvaságának gyámszából le-vetkezővén, az Isteni tisztületnek fel-állításával,
EGY VALÓSÁGOS

ÚJ ÓRÓM ESZTENDŐT

S Z E N T E L T V Ó L N A ;

A' KERESZTYÉN EMBERT

Első Tanításban le-festve elő-adta,

KERESZTESI JÓSEF,

ezen Ekklesiának hivatal szerént való L. Tanítója.

T. N. és V. Boros - Jenői TISZA ISTVAN, és
LÁSZLÓ Urfiaknak Várad-Olasziban lévő Házok' udvarán fel-vont Sátor alatt.

NAGY-VÁRADON

Nyomtattatott Bálent Ignácz Püspök' Könyvnyomtatója által.

J E L. XXI: v. 5.

Ime' mindeneket meg - újjítok. Efa. XLIII: 18. 19. 20.

2. KÓR. VI: 2.

Ezt mondja az Ur: kellemetes időben halgattalak-meg téged', és az Idveségnek napján tettem jól te veled; Ime' mostan vagyon az a' kellemetes idő: ime' most van az Idveség' napja. Efa. XLIX: 8, 9, 13. Esdr. LX: 9. 9.

'SÓLT. XXX: 12.

Uram! fordítottad az én síralmimat énnékem örömré. 's a' t. Efa. XXV: 8, 9. 'Solt. CXXVI: 1. 'Solt. CII. 19.

. . . . . informes hyemes reducit

Jupiter, idem

Submovet. . . . . Horat. Carm. Lib. II.

Od. X. v. 15.

PRÉDIKÁTZIÓ ELŐTT MONDATOTT K Ö N Y Ö R G É S.

Minden jóknak el-fogyhatatlan kútfeje Szent Isten! minékünk a' Jésus Kristusban meg-engesztel-erett szerelmes Atyánk! Örveznek a' mi Lelkeink, midőn ezt mondják minékünk: Menjünk-el az Úrnak házába! El-is jöttünk, óh nagy Isten! egyszer immár valahára, az ezrendőnek meg-újulásával, hogy meg-újítsuk hozzád való köteletségünket, és meg-hajtván magunkat a' te lábaidnak sámuljánál, tiszteljünk Tégedet közönséges helyen Lelkünk esmérerének szabadságában.

De óh igaz ISTEN! szégyenlyűk, és átaljuk fel-emelni a' mi ortzáinkat Te elődbe: mert a' mi méltalanságunk felől bizonyoságot tésznek a' mi bűneink; nintsen nekünk igazságunk melly a' törvényből volna; mostan-is nem hozhatunk Te elődbe tiszta, és új sziveket, és ártatlan kezeket: úgy hogy, ha a' mi bűneinket megtartándod, Te előtted meg nem állhatunk; ha vélünk perbe szállasz, ezer szódra-is edjet nem szólhatunk; ha álnokságinkat tekinted, méltán félhetünk, hogy örömlünket meg virágyában el-hervasztod.

De, óh mi Úrnak Istenünk! ha a' mi bűneink bizonyoságot tésznek-is mi ellenünk: tekints minket a' Te

Szent Fiadban, kiben vetjük minden bizodalunkat, és reményünket. Ezen mi Meg-tartónknak tökéletes elégtétele, és érettünk való esedezése hason-bé a' Te Királyi székedig, és mozdittsa-meg a' Te belső részedet a' rajtunk könyörülő szánakozásra, hogy botsáffad - meg ő érette minden mi bűneinket, és az ő ábrázattyára újíts-meg - bennünket.

Híffzük-is mi azt, Irgalmas ISTEN! hogy nem csak a' bűn botsánatot adod - meg minékünk: hanem még azokat-is, a' mellyeket meg sem tudunk gondolni: mert szem nem látott, fül nem hallott, és az embereknek gondolatjaikba sem mentenek, a' mellyeket Te készítettél a' Tégedet szeretőknék; szeretsz Te minket, ha méltatlanok vagyunk-is, minden meg-bánás nélkül, mind örökké, a' Te Szent Fiadban, a' ki rétetett minékünk Te tőled Bóltfességünké, Igazságunká, Szentségünké, és Válságunká,

Hogy pedig ezt hívén hasznát-is vehetsük: adjad nékünk a' Te kegyelmedet, és Szent Lelkedet: Ki mivel Hitnek, és Igéretnek Lelke: légyen Persét, és örök életnek Záloga mi nálunk, és ez által ontassék - ki a' Te szerelmed a' mi sziveinkbe.

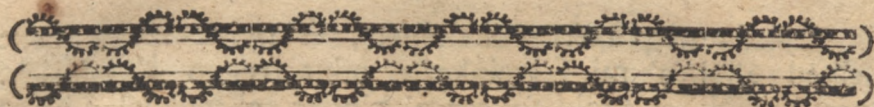
Ezen Te kegyelmed, és Szent Lelked mindenkor szükséges ugyan minékünk: de kivált most, midőn fok Ó esztendőknék el-mulása után, ez Új esztendőnek első napján, a' Te beszédednek halgatására mi -is ez Helyben őszve gyűltünk, hogy meg-haljuk mit szólasz: mert kétség kívül bekefséget szólasz, és ezt mondatod minékünk: A' ki a' Kristusban vagyon új teremtett állat légyen.

Újtsd-

Újítsd-meg azért vóltaképen, és nyisd-meg Szent Lelked által a' mi sziveinket, mint régen a' Lidiáét, hogy rejtjük-el azokban azt a' kintset, a' mellyel minket kínálsz; ne húnnyuk-bé szemeinket az előtt az új Világosság előtt, mellyet az asztalra most fel-tétetsz; mind addig, mig földi változó életünk után, a' Mennyei állandó Hazába el-érkezünk, mellyben nem lesz en osztán szűkségünk földi Templomra, mellyben a' Te tiszteletre őszve gyűljünk: mert Te lészel a' mi Templomunk, és mi minden lészünk Te benned; Nem lesz en szűkségünk Pásztorokra: mert a' Bárány önnön maga legeltet, és vezérel minket az élő vizeknek forrására; Midőn ez a' töredékeny tserép edény, a' mi testünk, meg-újulván, és a' Kristus meg-ditsóult testének hasonlatosságára el-változván, Tenéked új életben, új éneket mondunk mind örökké. Ugy légyen, a' mi Urunk Jésus Kristusért.

A M E N.

Minden Rendből, Vallásból, és Allapotból, ez Esztendőnek első napján ide fereglett Keresztyén Gyülekezet! Minekutánna a' Felsőges Királyi KEGYEMES IGASZÁG, régen féiben szakadt Isteni tisztelőinknek szabadosságát e' Városban-is meg-engedte: a' JÓ ISTEN Nagy Nevének Dicsőségére; Mindnyajunknak pedig Lélek szerént való meg-újulásunkra, és egy valóságos ÚJ ÓRÓM ESZTENDŐNEK szentelésére, rövid, és edgyűgyű elmékedésem lészzen ez első Szent Alkalmatossággal előtettek azokból a' szent Igékből, melyek meg-irattak - -

2. KÓRINT. V. v. 17.

A' ki a' Krisztusban vagyon, új teremtett állat legyen; a' régiek el-multanak, ime' mindenek meg-újultanak.

ELŐL JÁRÓ BESZÉD.

Keresztyén Gyülekezet! Az IDŐ leg-jobb Mester! néma ugyan ez: még-is az ő Letzkéi bölts tanítással tellyesek, úgy, hogy a' ki az Idő Oskolájában nem bődögül, az, a' Plátó Akadémiájában-is tudatlan lész. Tudta ezt Szent David, 's azért mondja 'Sólt. 19: 3. Az egymás után következő napok böltséggel prédikálják az Igét, és az egymás után való éjtszakák tanítanak böltségre. Az a' Hármonia, mellet Pythagorás az égi gömbölyű testeknek tulajdonít, tsak az elmének játékos képzelete:

lése: de a' mit Dávid az egymás után elő forduló Idők-ről mond, valóság az: hogy *ámbár nintsen beszédek nékik, sem Igéjek, még-is meg-hallatik az ő szavok, 's minden földre ki-hat az ő zengések.* v. 4.

Miképen tanít tehát ez a' néma *Prófessor?* úgy, hogy midőn el-gondolja valaki, hogy az Időnek el-vesztése olyan kár, mellyet ki nem lehet pótolni; Hogy az el-múlt Idő soha többet visszsa nem tér; meg-álhat a' *Nap Gibeonban* a' Jósué kérésére; visszsa mehet az *árnyék*, az *Edf. 10. 12.* *Akház Óraján Ezekias'* kedvéért: de hogy a' *Tegnap, Ma* *2 Kir. 20. 11.* légyen; az el-múlt Idő, el-múlt ne légyen, ez még tífuda térel által-is, mint maga magát fel-fordító dolog meg nem lehet. Ebből az Időnek okos Tanítványa azt tanulja, hogy tehát az Időt meg-kémélje; annak csak egy pertzentését-is el ne tékozzolja; ezen egy drága kintsben, az Időben, szabad mindennek fősvénykedni; mellyért az Apostol arra tanít, hogy *az alkalmatóságot még áron-is meg-vegyák.* *Efés. 5: 16.*

Ezen kívül ha meg-gondoljuk, hogy a' *Jelenvaló Időt* a' *Jövendőről*, csak egy izempillantás, csak egy olly kitesiny *Punctum* választja-el, mellyet el nem lehet osztani: Vallyon nem azt juttatja-é eszünkbe, hogy az *Halál* nyomba kergeti az *Eletet?* hogy az *Ijuságnak* kedves rósái izomizéd kertben teremnek a' *Vénségnek* kedvetlen rantzaival? hogy *Mi* köztünk, és a' *Koporsó* közt csak egy hirtelen való *Lépés* vagon? *1. Kór. 7. 29.*

De, hogy több tanítást az Időnek, mellyekkel ezer féle képen oktatja azokat, a' kik tőle kérdenek tanatst, el-halgassam: elégnek tartom most, csak azt a' szép és hasznos Letzkéjét említeni, mellyet az *Esztendőnek* meg-ujulásával, és egy *Ekklesiának* *Patogeneziájával*, ilmet töl-
lete.

letésével, előnkbe ad: mert midőn az Idő meg-újítja ábrázatját, avagy nem arra tanít-é, hogy nekünk-is erköl-

Róm. 7: 6. tfeinkre nézve új életet kell kezdenünk? Midőn egy Ek-

Sólt. 103. 5. kléfia, mint egy meg-aggott Sas keselyű vízfzra nyervén

Ifjúságának vidámságát, régi gyászszának szennyes rongyaiból le-vetkezik: avagy nem arra oktat-é az Idő,

Efés. 4: 22. hogy mi-is a' mi ó emberünket le-vetkeztén, öltözzük-

Róm. 13: 12. fel a' Jépus Kristust, és járjunk világossághoz illendő öltö-

zetben? Úgy vagyon, Atyámfiai! az Időnek ezen tanáttsa szembe tűnő; és el-lehet mondani, hogy e' mái nap kü-

lönős szóval ezt kiáltja mindnyájunknak: A' ki a' Kristusban vagyon, új teremtett állat légyen.

Ez indított engem arra, hogy az Idő hangját a' magaméval *secundálván*, ezen Apostoli parantsolatról beszélgessék;

melly parantsolatban, az ISTEN' szava, az IDŐ' szava, kinek kinek LELKI ESMÉRETének szava, őszve

lévén kötetve a' Szent PÁLÉval, a' meg-újulásra édesget mindnyájunkat. Ki vólna hát, Atyámfiai! a' ki érzé-

'Sid. 3: 8. ketlenné tenné szívét; a' ki bé-dugná füleit mint az

Sólt 58. 5. áspis, ezen négy hangból álló tökéletes Hármoniának

zengésére? Sőt, ki vólna, a' ki meg ne határozná magát arra, hogy a' Kristusban lévén, új teremtett állat légyen,

midőn a' régiek el-múltanak, és ime' mindenek meg-újultak.

A' fellyebb való Versekből szól Szent Pál a' maga Apostoli hivataláról, mellyben mivel néki fok hamis Tanító Irigyei vóltanak,

kik ékeesen szállásokkal, testi böltséfségeknek mutogatásával, és talám azzal-is, hogy némel-lyek a' Kristust testben látták bé-szinlették magokat

9. 12; a' Kórintusbéliek előtt, Pált pedig gyalázták, hogy ő tsak

1. Kór. 9: 1. bolondozik 9. 13; hogy ő nem-is Apostol, mivel a' Kristust nem látta test szerént. Ezek ellen Pál 9. 11. bizonyit

nyit

nyit az ő Halgatónak Lelkek' esmérétével; v. 16. pedig azt mondgya: hogy ő *test szerént senkit nem esmér*, vagy nem térszen ítéletet senkiről, az az, ha *test szerént bölts*, ékelesen szólló-is, vagy a' *Kristust test szerént látta-is* valaki: de *mivel a' Kristust már többé test szerént nem esmérjék*: mind ezek a' *ditsekedések* csak *haszontalanok*: hanem ez már ma a' *dolog' veleje*, hogy a ki azzal *ditsekedik*, hogy ő a' *Kristusban* vagyon, hogy ő a' *Kristusnak* igaz *Tanítványa*, mutassa-meg ezt azzal, hogy *Uj teremtett állat legyen*: mert a' *régiek el-múltanak*, és *mindenek meg-újultak*.

Melly *Lelki meg-újulásra*, hogy *annál könnyebb útat mutassak*, a' *szent Pál szavainak rövid világosításában* ezt a' *rendet követem*, hogy . . . .

Elsőször. meg-mondom mit térszen a' KRISTUSban lenni?

Másodször. A' Kristussal edjessült embernek mi a' köteletsége, t. i. hogy Uj teremtett állat LÉGYEN, elő adom,

EL S Ö R É S Z.

MIT TÉRSZEN A' KRISTUSBAN LENNI.

Elsőször azért, a' *KRISTUSban lenni* rövideden csak annyit *térszen*: mint az ő igaz *Tanítványának*; igaz *Követőjének*; az *Ekklesia* igaz *tagjának lenni*; a' *Kristusba igazán hinni*; egy szóval: *jó Keresztyénnek lenni*.

Hogy pedig ezen *szóllásnak formáját és értelmét felveheisük*, melly *szerént a' mondatik*, hogy *MI A KRISTUSBAN VAGYUNK*: jegyezzük meg, hogy *szinte olly' értelem-*

B

telem-

telemben mondatik, hogy *A' KRISTUS MI BENNÜNK VA-GYON*; ezen kettőt az Irás mindenkor öszve-köti, mint maga szól az Idvezítő a' többek közt *Ján. 6: 56. A' ki eszi az én Testemet, és iszja az én Véremet, az én bennem lakozik és én - is abban.* Nem lehet hát jobban fel-venni, *miképen vagyunk mi a' Krisztusban, mintha meg-gondoljuk, miképen vagyon a' Krisztus mi Bennünk.*

Mellynek meg-gondolásában a' Krisztusra nézve három dolgot kell meg-külömböztetni, ú. m. a' Krisztus vagyon *Velünk, Erettünk, Bennünk.* Vagyon *VELÜNK* a' meg-testesülésre nézve, minthogy ez által lett *Imma-Mit. 1: 23. nucl, Velünk Isten.* Vagyon *ÉRETTÜNK* a' meg-Váltásra nézve, a' mint az Apostol szól *1. Tim. 2: 6. hogy ő adta önnön magát váltságul mi Erettünk.* Vagyon *BENNÜNK* a' maga Lelkére nézve, *Ki által lakozik a' mi sziveinkben.* Melly három dolog közül csak ezen utolsó tézzen minket jó Keresztyénekké és az Idvetségnek részesivé: mert hijjában volna *Velünk* a' Krisztus a' Meg-testesülés által, ha ez csak magában maradna: ugyan - is az ő Meg-testesülése ellent nem álván, hány emberek vesznek és vesztenek - el? Hijjában volna *Erettünk* a' meg-Váltás által, ha ez - is csak magában lenne: mert a' mi természeti romlottságunk, ezen Isteni Kegyelmet meg-útálná. Szükség azért, hogy légyen *Bennünk* a' maga Lelke által, hogy így közölje - is velünk azt az Idveiséget, mellyet készített a' Meg-testesülés által; meg - szerzett a' Váltás által: de a' mellyet másképen valójában nem birhatunk; hanem az ő Lelkének bennünk való lakozása által.

Ezek fzerént immár az Emberekre nézve - is három dolgot kell meg-külömböztetni, t. i. hogy ők vagynak *a' Krisztussal, a' Krisztusért, a' Krisztusban.* *A' KRISTUSSAL*, lehetett valaki e' földön jártában; *a' KRISTUSÉRT* lehet valaki, az ő Tudományát valván; *a' KRISTUSBAN* vagyon pedig

dig valaki az igaz és termékeny Hit által, mellyről mondja maga az Idvezítő *Ján. 15: 5. A' ki én bennem marad, és a' kiben én maradok, e' terem sok gyümölcstöt.* Tíak ezen utolsó grádus szerkezetet minket a' Kristusba, hogy ő Benne légyünk. Hijjában lettetek volna, óh Emberek! a' *Kristussal e' földön jártában; hijjában társalkodtatok volna ezen Fő Bóltjességgel, ha tíak az ő nézésével hizlaltátok* Pild 9: 1. volna szemeteket 's tíaklandoztattátok volna fületeket: az ő véle való külső társalkodás titeket a' *Fariseusoknál és* Ján. 7: 49. *Júdásnál bóldogabbakká nem tett volna.* Hijjában volnátok a' *Kristusért, az ő Evangyéliomát tíak szájjal valván,* Mát. 26: 16. az ő Ekkléfiájában tíak névvel lévén: mert, *nem minden a' ki ezt mondja: URam! URam! mégyen-bé a' Mennysország-* Mát. 7: 21. *ba. A' ki hát oda akar menni, szükség, hogy a' KRISTUSban légyen; az ő kintsét, gyönyörködését, meg - elégedését ő Benne keressé, 's helyheztesse. Egy szóval: hogy tovább ne ő magában, hanem, a' Kristusban éljen, úgy hogy elmondhassa ezt Szent Pállal: Élek többé nem én, hanem él-én bennem a' KRISTUS, és a' melly életet most élek a' testben, az ISTEN' Fiában való Hit által élem, ki szeretett engemet, és adta ő magát én érettem.* *Gal, 2: 20.*

Hogy még-is világosabban meg-mondjam: a' KRISTUSban lenni, annyi mint az ő LELKÉBEN lenni: úgy, hogy, valamint a' Kristus vagyon mi Bennünk az ő Lelke által, mellyet a' mi sziveinkbe helyezett: Úgy mi ő Benne vagyunk ugyan ezen Lélek által, helyheztesvén magunkat az ő indulatai közzé. Ezt tanítja szent Pál *Róm. 8: 1.* ezt mondván: *Semi kárhoztatások nintsen immár azoknak, kik a' Jésus Kristusban vagynak; kik nem test szerent járnak, hanem Lélek szerent. Az hol látjátok, hogy az Apostolnál, a' Kristusban lenni annyit téfzen, mint Lélek szerent járni. Ugyan-is, a' Kristusban nints egyéb BENNE, hanem tíak az ő Lelke; a' több dolgok, mint, az ő Beszéde, az ő*

Sacramentomai, az Ő Templomai, mind KIVÜLÖTTE vagy-
nak: Ha azért mi a' Krístuséi tsak az Ő Befzédének halgatása;
tsak a' *Sacramentumokkal* való élés, tsak a' *Templomnak*
gyakorlása által vagyunk; még-azért nem vagyunk ám a'
Krístusban: mert mind ezek, nem a' Krístusban, hanem
tsak Ő körülte vagynak; és így egyedül az Ő Lelkében va-
ló létel által, melly nem Ő KIVÜLE, hanem BENNE va-
gyon; lehetünk igazán a' KRISTUSban.

Akarod-é hát meg-tudni, Atyámfia! vallyon a' KRI-
STUSban vagy é? Visgáld-meg, ha az Ő LELKÉBEN vagy-é,
és az Ő Lelke BENNE van-é? Ezt pedig meg-tudharod,
ha meg-gondolod, mitfodás a' Krístusnak Lelke. t. i.

1.) Ez *Fiúságnak, nem pedig szolgálatnak Lelke Róm. 8:*
15. úgy szolgál-sz-é hát Istennek mint Fiú, nem pedig mint
béres? az az, nem tsak a' büntetéstől való Félelem; nem
tsak a' magad hasznának reménysége köt-é téged a' Jésus-
hoz: hanem a' valóságos Fiui szeretet, és a' szívnek sza-
bados indúlati? Ha ezen utólsót magadban tapasztalod:
úgy a' KRISTUSban vagy.

2.) A' JESUSnak Lelke, Szeretetnek, Szelidségnek,
Alázatosságnak és Békeféségnek Lelke, a' mint maga mond-
ja *Mat. 11: 29.* *Tanuljátok meg-én tőlem, hogy én szelid,*
és alázatos szívű vagyok, és találtok nyugodalmat a' ti Lel-
Ján. 1: 29. *keiteknek; a' Jésus Istennek Báránya, és midőn a' Szent*
Mát. 3: 16. *Lélek, Keresztségségének alkalmatosságával, Ő reá láthatóké-*
pen le-izállott-is, nem úgy izállott-le, mint egy Sas,
vagy más ragadozó madár, melly a' vérengezésben gyö-
nyörködik; hanem mint egy szelid Galamb: Ha azért te
benned is bárányi és galambi szelidség van; ha a' békef-
éségnek örülsz; ha szivedet az irigys-égnek epéje fel nem
puffasztja; ha a' tőled különböző Ertelemben, a' más
Vallás-

Vallásban lévőket - is szeretettel el-tűrheted, annak a' jele ez, hogy te - is a' KRISTUSban vagy.

3.) A' Jéfusnak Lelke *Buzgóságnak* Lelke, mint mondatik ő róla, *Ján. 2: 17. A' Te Házadhoz való buzgó szerelem meg - emészte engemet.* Egeti - é hát az Isten Házához való szerelem a' te veséidet? meg - indulsz - é a' *Jósefnak romlásán?* szánakozol - é a' Sionnak el - pufztúlt kő - rakásin, és annak *porán könyörülsz - é?* Elsőbb - é *Solt. 102: 15.* előtted az Ekklesiának elő - menetele, mint a' magad' hafzna? inkább szeretsz - é az *Ur Házának küszöbén ülni,* *Solt 84: 11.* mint a' gonoszoknak hajlékokban mulatni? Ha ezek - is így vagynak benned; a' KRISTUSban vagy.

4.) A' KRISTUSnak Lelke *Könyörgésnek* Lelke, a' mint hogy egész életét - is könyörgésben töltötte - el. Szereti - é hát a' te Lelked az ISTENNel való tárfalkodást? Mint egy *Canonica* óra - é előtted a' Reggeli, és Estvéli Áldozatoknak végbe vitele? a' *Könyörgés - é* néked mindenkori *Vade mecum?* Van - é néked *Getsemáné - Kerted,* egy Kamarád, mellyen ezen irás légyen: *O! beata Solitudo,* hol tickon beszélhetsz az Istennel? Ha ez - is így van, a' KRISTUSban vagy.

5.) A' KRISTUSnak Lelke *Szentségnek* Lelke: mert a' Kristus Szentek' Sente, tupa Szentség. Munkálódol - é hát a' te Lelked' meg - szenteltetésének elő - mozdításában? Kivánod - é a' testet öldökölni minden ő meg - veszett kívánságival egyetemben? inkább szeretsz - é a' Keresztyéni *Virtusoknak* virágos kertjében, mint a' bűnöknek szemét dombján mulatozni? Veszed - é észre szent életed - által az Istennek meg - újított Ábrázaját magadon? Ha ezek igazán mind így vagynak, a' KRISTUSban vagy.

M Á S O D I K R É S Z.

A' KRISTUSBAN LÉVŐ EMBERNEK KÖTELESSÉGÉRŐL.

Másodszor. Lássuk immár, mitfoda Következést hoz-ki ebből az Apostol, hogy a' Hivő Ember a' KRISTUSban vagyon? Ezt: hogy *Új TEREMTETT ALLAT LÉGYEN.* Ez a' Gő rög nyelven egy kicsinyt másképen van, t. i. a' ki a' Krisztusban vagyon *Új teremtett állat.* De ez tsak egy kis *Grammatica* Kérdés lévén, ellent nem áll: akárhogy fordittuk az értelme tsak az léfzen: minthogy az Apostol ezt akarja itt meg-állítani, hogy valakinek meg-újúlása abból származik, hogy a' Krisztusban vagyon. A' ki a' Krisztusban vagyon, igaz az, hogy *Új teremtett állat:* de az-is igaz, hogy a' ki a' Krisztusban vagyon, arra köteleztetik, hogy új teremtett állat légyen. És így az Apostolnak ezen szavait vegyük mi egyszersmind, mindenik értelemben.

Jegyezzük - meg tehát inkább bővebben: Hol vette Szent Pál ezen szólásnak formáját? Minthogy ő 'Sidó volt, 's nem régen jött - ki a' Sinagógából, az hol fel-neveltetett a' Gamaliel lábainál: meg-lehet, hogy itt-is, mint egyéb irásaiban, tzelozott a' 'Sidóknak szokásaira 's szóllásoknak módjára: kik-is, a' magok gyermekeiket, midőn a' Móses Könyveit Tiz; a' Traditziókat, vagy a' Sinagóga' titkait, mellyek azután a' Talmudban foglaltattak-bé, Tizen-három esztendő's korokra meg-tanúlták volna; akkor nevezték *Új teremtett állatoknak;* azt akarván mondani, hogy minekutánna a' jó életnek mesterségét meg-tanúlták, ISTEN előtt magokért felelhetnek. (a)
Sz.

(a) Buxtorf. Synag. Judaic. Cap. VIII. quod probant ex Esa. 43: 21. ubi Litera ZV, in numeris faciunt 13.

Szent Pál azért, ezen szözlásnak formáját, a' Keresztyének' kötelefségeknak elő adására fordítja, hogy ők tar-
toznak *Új teremtett állatok* lenni, mint a' kik a' Szent Léleknek sokkal nemessebb Oskolájában tanúltak, mint sem a' 'Sidóknak gyermekeik.

Vagy pedig tzelozhatott a' 'Sidók közt lévő *Profelitusokra*, kik midőn a' Pogányi vak babonaságot el-hagy-
ván, a' 'Sidó Vallásra állottanak, úgy gondoltattak mint *Új Emberek*, és ez az ő Meg-térések, *Újonnan való szü-
lésnek* neveztetett. Innen érthejük-meg, mit mond a' Kríztus, *Nikodémussal* beszélgetvén *Ján. 3: 3. Ha valaki újonnan nem születendik, nem láthatja az Istennek Országát,* mellyet hogy ő nem értett, így dorgálja-meg az Idvezítő v. 10. *Te Izraélben Mester vagy, és ezeket nem tudod-é? t. i. mint a' te Hazádban közönséges dolgokat.* Már, minthogy az Apostol idejében minden Keresztyének, vagy a' hihetetlen 'Sidók; vagy a' bálvány imádó Pogányok közzül való *Profelitusok* vóltanak, akkor tájban menvén a' Kríztus Ekklesiájának kebelébe: az Apostol tehát a' meg-mondott szokásból vészén alkalmatofságot, hogy a' Keresztyéneknek meg-mondja, hogy ők *Új teremtett állatok*; vagy intie őket, hogy *új teremtett állatok* légyenek.

A' 'Sidók ugyan, igen vastagon gondolkoztak a' *Profelitusokról*, t. i. hogy a' Meg-térés által még Testeik-is el-változtak, meg-újúlván mint *Námán Sirus*: sőt a' Keresz-
tyének közzül-is fokban így álmodoztak az Újjá születés erejéről, hogy az által még-a' Vér, még-a' Természeti hajlandóság-is el-változik. Eppen nem kell így gondolkozni, *Atyáimjai!* a' KEGYELEM el-nem törli a' TERMÉSZETET, hanem meg-nemessíti, meg-tisztítja, 's tökéletesebbé teszi azt; ugyan azon Lélek szenteltetik-meg az Újjá születés

letés által, a' melly meg-romlott a' természeti születés által; Azért hogy a' Kristusban vagyunk, hogy Keresztyének vagyunk, tsak EMBEREK vagyunk; azon Lelkünk marad-meg, tsak hogy meg-változnak annak hajlandósági; azon testünk, azon tagjaink maradnak-meg, tsak hogy meg-változnak azoknak munkái.

A' Szent Irás tehát az Hivő Embert Új teremtet állatnak mondja, azért: mert az Újjá születés által tudálatosan meg-újítatik; már Ó, nem Ó, a' mint *Augustinus* is mondta magáról; a' ki őtet jól meg-nézi, Másnak, régi állapotjához képest, egy Új Embernek találja; azt gondolnád, hogy más vér foly ereiben; azt itélnéd, hogy más *Elementumokból* vagyon őszve rakva.

Az Ó TESTE az előtt, volt a' tisztátalanságnak, vőle a' Sátánnak barlangja: most a' Szent Léleknek Templo-ma; Az Ó INDÚLATI az előtt *Tigris* kegyetlenségére fajzottanak: most pedig bárányi szelidséggé változtak; az Ó SZEMEI az előtt hiában valókat néztenek, a' tisztátalan tekineteknek tűzével lángoltanak, vagy a' részegség miatt *veressedtek*: most pedig *téjben mosattak-meg*, és az Egeket vizsgálván, az ott való dolgoknak valóságát, a' Szent-ségnek szépségét, a' jövődő jóknak méltóságát által látják; az Ó FÜLBI az előtt siketek voltak az ISTEN' Beszédének hallására: most pedig ezen Mennyei *Oraculumnak*, mind fenyegető dörgésre, mind vigasztaló ígéreire megnyiltanak, és ama' *Jó Pásztor*nak a' Jésusnak szavát esmérik, és halgatják. Az Ó NYELVE, melly az előtt káromkodott, hamissan esküdt, hazudott, és mint a' fenyő fába esett tűz másoknak jó hírét, nevet, bertsületét fel-perfelle: most nem egyebet szól, hanem *kedvességgel*, mint egy sóval meg-sózatott beszédeket, mellyek hasznosok az építésre; Az Ó GUSTUSA, melly a' lelki eledeleket nem kedvel-

te:

te: most a' mennyei *Mannának* érezi kedves ízét, és *Kö-
sölyga*, melly igen jó legyen az UR; Az ő SZAGLÁSA, a' *Sólt. 34: 9.*
mit az előtt véghez nem vitt; most külömbséget téfzen
a' Szent Eletnek drága illattya, és a' Bűnöknek útálatos
bűdősége közdött; Az ő KEZEI, mellyek az előtt a' sze-
gényeken való könyörülésre, a' jó teteményre nézve,
Gutta-ütésben őszve-vonódtak; most az Alamisnára ki-
nyúttanak: Az ő SZIVE, melly az előtt volt *Adamás kő*, *Zak. 7: 12.*
melyben a' Kegyetségnek minden Ősztonei meg-tompúl-
tak; most *Hűsá lett*, és az ISTEN' Kegyelmenek bé-vé-
telére meg-lágyúlt; az ő LÁBAI, mellyek *gyorsak voltak* *Péld. 1: 16.*
a' vér-ontásra: most járnak az URnak *Utáiban*, sőt ugyan *Sólt. 1: 1.*
fietnek az ő Törvényének őrzésére; Az ő LELKI-ESMÉ-
RETE, melly őtet az előtt kötve tartotta mint egy Hó-
hér, és irgalmatlanúl kinezta éjjel és nappal: most lett,
egy nyájafan befzélgető Barátjává, lett egy TUTE-
LARIUS Angyalává, melly őtet őrvendezteti meg-mondhatatlan *1. Pé. 1: 8.*
ditsőséges örömmel.

Meg-vagynak a' KRISTUSban lévő Embernek
minden Erzékenységei 's Indúlati: hanem, mind más
célra vitetnek mint az előtt: FÉL ő: de azért, hogy az
ISTENT meg-ne bántsa; HARAGSZIK: de az UR Di-
tsőségeinek rontásáért; SZOMORKODIK: de a' bűnért;
ŐRÜL: de az ISTENnel való Békeféségért; ÚTÁL: de a'
Vétkeket; SZERET: de az ISTENT 's Felebarátját; RE-
MÉNYL: de örökké való jókat; MAGÁT GYAKOROLJA:
de a' Jó tfelekedetekben; MÚLAT: de az ISTEN ditsé-
retében; ÉL: de a' Kegyetségnek *Praxisában*. Ez Atyám-
fiai: az ÚJ TEREMTETT ÁLLAT.

Azt mondja az Irás: hogy *Akház mindenkor csak Ak-
ház volt*: de imé a' kit az ISTEN' Lelke újjá szül, az
más Emberré változik, sokkal inkább mint *Saul*, mikor *1. Sám. 10: 6.*
Királlyvá kente *Sámuel*. Melly El-változás igen hathatósan
festerik-le a' *Tékozló Fű* Peldájában, kinek nagy meg-újú-

C

lását

lását ilyen szókkal mondá-ki az ő Attya: *Az én fiam meg-hólt vala, és fel-tamadott. Luk. 15: 24.*

Egy újjá-született Ember fints, a' ki ezen nagy változást, vagy kissebb vagy nagyobb mértékben ne tapasztalná magában: Ezért a' bődög meg-újulásért könyörög Dávid Solt. 51: 12. ekképen: *Teremts bennem tisztá szívvet oh ISTEN! és az erős Lelket újítsd-meg én bennem.* Nem-is ok nélkül, *Atyámfiai!* mert ezen tudálatos meg-újítás, egyedül az ISTENnek munkája; A' ki e' NAGY VILÁGOT régenten teremtette: az adhat új formát ma-is e' KIS VILÁGNak, az Embernek. Ez az oka, hogy az Apostol-is itt, az Hivő Keresztyént új- Teremtett Állatnak nevezi: mert egy új Szív, egy új Lélek, egy új Élet, mind a' második Teremtésnek munkái. Az új Ember, nem a' Természeti fogantatás által létszen; *nem a' vértől, sem a' testnek akarattjától, sem a' Férjfiúnak indulattjától, hanem, jegyezd-meg, ISTENTől született, azt tanítja Sz. Ján. 1: 13.* Óformálja az új Embert, mint az első Ádámot, 's a' mint Annak, úgy Ennek-is ő lehell az orrába életnek lehelletét: ezért-is, *ISTEN' Alkotványinak* mondatunk, *kik teremtettünk a' JESUS KRISTUSban a' jó tjelekedetekre Efés. 2: 10.*

1. Mós. 2: 7.

Az Első Teremtés nagy Tífuda volt: de bátran mondhatom, hogy még-nagyobb a' Második: mert ott a' *Semmi* ellent nem állott; itt pedig a' meg-vefzett Indulatok mindenkör kívánják meg-akadályoztatni az ISTENnek újjá szálló Kegyelmét. A' mint-hogy, HAT NAPOK alatt el-végezte ISTEN e' Világnak teremtését: de mi-ólta az Ekklesiának meg-Szentelését munkálódja, közel HAT EZER ESZTENDŐK töltenek-el.

De azt mondja valaki: Ha ilyen nehéz dolog az új Teremtés: hogy hogy int bennünket az Apostol, hogy új teremtett Állatok légyünk? Hiszem nem mi tőlünk függ ez; minek ott az Intés, az hol nints a' tellyesítésre Tehetség?

Atyam-

Atyámfia! mikor ISTEN e' Világot teremtette, ezt mondotta: *Légyen Világosság! Légyen ki-terjesztetett erőf-* 1.Mó1.1:3,6.
ség! Ugy de azért szállott-é, mint ha a' Dolgok, míg nem voltak, azt halhatták és meg-fogadhatták volna? figyelmeztet-é erre a' SEMMI? Eppen nem: még-is száll az ISTEN: mert t. i. ezen ő Szavával, mint egy hathatós Eszközzel élt a' Dolgoknak semmiből való ki-hozására. Ján. 17: 17.
 Így van ez a' Második Teremtésben-is: az Ember ámbár tehetetlen magától a' Jóra: még is az ISTEN szállítja: Miért? azért, mert a' maga *Bejzédével*, mint Eszközzel, él a' *Kegyelem'* munkáinak ő benne való fel-állítására. Mind az *Első* mind a' *Második* Teremtésben ott van hát a' **LEGYEN**: mért mindenikben azon egy Eszközzel él az ISTEN, t. i. a' maga Szavával. De valamint az első Teremtésben a' *Légyen* mellé oda kötven az ő Isteni erejét, a' *Légyen LETT*: így a' Második Teremtésben - is az *Imperativum Légyen*, egyfzersmind *Operativum Légyen*, az az: a' mit parantsol, azt az ő hathatós *Kegyelme*, 's *Lelkének* ereje által munkálódja-is az ő *Választottiban*.

És így, ezen Új Teremtésbe, inkább ide illik ez a' szó: *Légyen*, mint az *Elsőbe*: mert akkor a' Semmi, semmit sem munkálódott: a' Másodikban pedig különben van a' dolog: mert ha az Isten munkálódik mi bennünk, *Mi*-is az ő ereje által, a' magunk részünkről munkálódunk; ha ő *Meg-világosit*, mi látunk; ha ő *Meg-nyitja* főleinket, mint *Lidia* fi- Tf1. 16: 14.
gyelmezünk; ha ő *Reá* vezén, mi hiszünk; ha ő *Von*, mi *futunk* ő *utánna*. Minthogy tehát a' *Keresztyén* Ember, tar- Enek. 1: 4.
 tozik a' maga *Meg-szenteltetését* edjűtt munkálódni a' Ján. 6: 44.
meg-Szentelő Istennel: méltán mondja az Apostol: a' *ki* 2.Pét. 1: 5, 10.
*a' **Kristusban** vagyon, **Új** teremtett állat **LEGYEN**.* Jud. 7. 20. 21.

Ezen kívül: mivel az Új Teremtett állat nem Egyfzersmind léfzen: hanem Grádusfonként mégyen Tökéltetefs-gre, és apródonként *vagyon* *ujulása* annak *ábrázatjához* *ilendő esméretben*, a' *ki teremtette azt*. *Koloj. 3: 10.* Nem

olyan ez, mint Ádám, kiben minden szükséges dolgok meg-voltak, mihelyt ki jött az ISTEN' Kezeiből: hanem olyan ez, mint a' Természeti születés után a' kis Gyermekek, kinek Érzékenységei gyengék, Látása rövid, Nyelve rebeg, Járása tántorog, Tselekedetei hibáznak: Illyen az új Teremtett állat is: de az ISTEN idővel Lelke által, ennek Gyermekségét neveli, Hitit erőssíti, Reménységét bőviti, Szeretetét fel-gyújtja, Lépésit ki-szélesíti, *mig nem legyen tellyes Férfiúvá, a' meg-öröködött Krisztus állapotjának mértéke szerént. Efes. 4: 13.* Minthogy tehát az újjá született Embernek, minden nap nagyon szüksége arra, hogy újabb újabb lépéseket tegyen a' meg-Szenteltetés' ösvényében: látni-való innen-is, hogy méltán mondja az Apostol: *A' ki a Krisztusban nagyon új teremtett állat legyen.*

A L K A L M A Z T A T Á S.

MInd ezekből látjátok, *Atyámfiai!* hogy el-múlhatatlannól szükséges a' Meg-újulás azoknak, a' kik a' KRISTUSban vagynak. *Bűnben élvén, senki ő Véle nem edgyesül: mert mitsoda edgyesülése nagyon a' Világosságnak a' Setet-
séggel? és mitsoda edgyessége nagyon a' Krisztusnak a' Beli-
állal? ez a' kettő edjött meg nem edjez. Ha a' Dágon a' Frigy Ládával egy Templomban nem lehetett: Bizony annyival inkább lehetetlen, hogy a' Bűn a' Krisztussal azon egy Székben üljön, azon Szívben uralkodjon. A' J E S U S
KRISTUS csupa Szentség, kiben bűn nem találtatott; és éppen azért szállott le az Égből-is, hogy a' Bűnt, Példájával elrontsa; Tudományával kárhoztassa; Lelke által meg-fojtja: szükség azért vagy ő Tőle bútsút venni; vagy a' Bűnnel való szövetséget fel-bontani: mert ha az Ő Embert el-botsátod, ha a' Bűnt meg nem feszíted, nem lehetiz Baráttya a' KRISTUSnak. Valaki azért a' Krisztus-*

ban akar lenni, új teremtett állat legyen.

Továb-

Továbbá: Ezen Meg-tartó JESUS Országjárása alatt Mindenek Újjak- semmi fints Ó; a' Régiek el-múltanak, *ime'* mindenek meg-újultak; az az, a' Szövetség, mellyet ISTEN az Emberekkel a' JESUS' Vére által köt, *Uj Szövetség*; (a) a) *Jer. 31: 37.*
 a' Testamentum, mellyben a' JESUS felőlünk rendeléit *Sid. 8: 8.*
 tett, *Uj Testamentum*; (b) *Uj Jerusálemünk*; (c) *Uj Pa-* b) *Mat. 20: 28.*
rantsolatink; (d) *Uj Szombatunk*; (e) *Uj Sacramentoma-* c) *Jel. 3: 12.*
ink; *Uj Nevünk*; (f) *Uj Enekünk*, (g) *Uj Igéreteink* (h) d) *Ján. 13: 31.*
 vagynak; *Uj Eget, és Földet várunk.* (i) Midőn hát Min- e) *Sid. 4: 9.*
 denek ekképen meg-újultak, avagy Mi meg-avúltak len- f) *Jel. 2: 17.*
 nénk-é, a' Bűnben maradnánk-é? (k) Távolságy: sőt g) *Jel. 1: 3.*
 egyéb Dolgoknak példájára, mi-is légyünk *Uj Emberek*, h) *Ján. 2: 25.*
 és új Eletben járjunk: mert a' KRISTUS az ő Kegyelme- i) *Jel. 21: 1.*
 nek új Borát, avagy tölti-é, *Ó Tömlőkbe?* (l) Éppen nem: k) *Rom. 6: 1, 4.*
 nem tfelekezik ő ilyen vízfő fordult dolgot; hanem azt
 akarja, hogy valami az ővé, az mind *UJ LÉGYEN: Vala-*
ki azért a' Kristusban vagyon, új teremtettt állat légyen.

Ezen Szent Meg-újulásra kötelez minket, *Atyámfiai!* különösen a' MOSTANI IDŐ, és ALKALMATOSSÁG, mellyben vagyunk: mert ámbár minden Esztendőnek Meg-újulására arra ferkent, és nógat bennünket, hogy e' Világnak meg-újulásával, mi-is Eletünket meg-újítsuk: de el-mere mondani, hogy ezen ESZTENDŐNEK ELSŐ NAPJA, mellyen ma ide feregletünk; mellyhez hasonlós *UJ ESZTENDŐT*, Mi ugyan, foha Eletünkben nem szenteltünk, különös *Echo* által ezt kiáltja minékünk, *hogy Uj Teremtettt Allatok legyünk*: Mert, ugyan kérlek benneteket, *Szerelmes Atyámfiai!* gondo játok-meg voltaképen velem edjűtt; mitfoda Ő Esztendőket zártunk mi bé Tegnep este? Olyakat, a' millyenekre, foha az ISTEN egy Keresztyén Ekklesiát- is ne juttasson. Ugyan- is:

Amós. 3: 11.

NAGY-VÁRADI Reformáta EKKLESIA! (mert meg kell emlékezni a' régi Időkről) Száz HUSZON-HÁROM ESZTENDŐK, és négy Honapok töltenek-el, attól a' szomorú

Romlásától fogva e' VÁROSNAK, midőn az ISTEN, a' maga igaz Itéletiből meg-engedte, hogy a' NAP meg-sűsön
 Solt. 121: 6. Tégedet Nappal, és a' HOLD (a) Ejjel, az az: midőn a' Pogány Töröknek e' Városra kaput nyitván, a' Vár idegen kézre jutott; (b) A' Város már az előtt Tűz által elrontatott, és a' Helvetica Confessiót tartó GYŰLEKEZET mind az Időtől fogva Árván maradt, gyászba öltözött, meg-némúlt, porban hevert, el-allyasodott. (c) Sőt midőn már más, az előtt Árva, és Néma Ekklesiák kezdetenek is szólnani az HAZÁBAN, Ez még-is Néma vólt, Árva vólt, és fokban talám mondották-is ezt nékie: Hol
 Solt. 42: 4. ISTENed, kit vártál?

Mitfodások vóltak ezek a' 123. Esztendők? Ollyanok, hogy mi azokban, a' KERES Vize mellett mind Túl, mind Innen (d) keferegve űlvén, és a' SZENT SIONRÓL megemlékezővén, Hegedűnket függesztettük azokra a' Fűz-fák-
 Solt. 137: 1. 2. ra, mellyek vagynak annak mind a' két Partjain; Mitfodások vóltak ezek a' 123 Esztendők? Ollyanok, hogy mi azokban Kőzönséges Helyen az ISTENT nem Tisztelhattuk; a' JESUS' Nevében a' mi Módunk szerént nem szólhattunk; Oly Esztendők, mellyekben a' Sionnak el-pusztult Kő-rakásín, és annak Porán könyörölni VÉTEK VALA.

Oh Esztendők! óh 123. szomorú Esztendők! melly fokáig tartottatok, melly nehezen telétek el! melly fokot nógatott titeket e' Néma KERES, hogy az ő sebes Vizeivel siefstetek: de Ön vólt kötve Lábatokhoz. Úgy vagyon: Mi Emberek, kiknek

---

(a) Inigne Turcarum LUNA falcata; In Transylvania vero, Sicularum SOL.
 (b) An. 1660. d. 14. Julii per ALY - Bassam obfessa est Arx M. Varad. d. 30. Aug. sub Conditionibus Turcis tradita. Vid. Fran. Bethlen Hist. Transylv. L. III. Sect. 5-8.
 (c) Florentissimam Patrum Aetate M. Varadini H. C. Add. Ecclesiam, Scholam, ac Typographiam fuisse, qui negaret, media in Luce cecuriret. Vid. MARTIN, ZEILLER Beschreibung des Königreichs Ungarn. Ulm. 1664. in 8vo. pag. 313.
 (d) Civitas Varadiensis ad utramque Fluvii SEBES KERES ripam sita est. Cis, Varad Olafzi; trans Fluvium vero, Uj-Város, Arx, ac Várád-Velenceze jacent, & simul, MAGNO - VARADINUM, dicuntur.

nek Időnk vagyon, nehezen várakozunk, kis Idő-is foknak tet-
szik: de az ISTENnek, ki az Időknek Kúltfait a' maga Mar-
kába szoritotta, Ideje nem lévén, nem sietnek az Ő Eszten- *Tsel. 1: 7.*
dei; az Ő ÓRÁJA mindenkor későbbben jár, mint az Em- *Ján. 2: 4.*
bereké: de mikor osztán ŪT, úgy ūt, hogy *mindennek meg-*
tfendül a' füle belé. A' minthogy, Hálá légyen az URnak, *1. Sám. 3: 11.*
már ūtött-is az Ő ÓRÁJA, mellyben egy UJ ESZTENDŐT
vidám sugárokkaal számunkra fel-derített; Egy UJ Eszten-
dőt, egy fejér Kőverskékre méltó Uj Esztendőt szerkezte-
tett Elerünknek Laitromába, mellyel a' Régiek valójában
el-múltanak, és IME' Mindenek Meg-újultak.

Hát ti fekete Kőverskékre iratándó 123 O Esztendők el-
múlátok? hátat fordítátok? Ugy vagyon: mert meg- szán-
ván ISTEN az ÉHEZŐKET, támasztott egy JÓSEFET, *1. Mós. 41.*
a' Ki a' ti fovánv gyomrotokból, a' kővér Esztendőket ki-
szóllítá, hogy ne tsak azok örüljenek, a' kiknek sok mustjok
terem, 's búzájokkal rakva sok verem: hanem

'Sólá. 4: 8.

Habeat sua Gaudia PAUPER.

A' Szegények-is hadd örüljenek; Támasztott Egy JÓSE-
FET, Ki, hogy senkinek panaszíza ne leheszen, BENJA-
MINT ōt, a' TÖBBIT-is pedig leg-alább EGY új ŐLTŐ-
ZŐ Ruhával meg-ajándékozta, és MEG-PARANTSOLTA A'
MAGA ATTYAFIAINAK, HOGY AZ ÚTBAN ŐSZVE NE
VESZSZENEK, egymást TOLERÁLJÁK. (a) mellyben Ő *1 Mós. 45: 26.*
maga VIRTUSSAL 's PÉLDÁVAL elől mégyen. (b) Támasz-
tott egy KIRÁLYT, Ki a' maga Szívét Mindeneknek hasznok-
ra ki-fzélesíti, követvén a' NAPOT, melly a' maga fényét,
's hasznos melegét, semmi dologtól nem irigylí 's el nem
dugja; Támasztott egy KIRÁLYT, a' Ki IGAZSÁGGAL, és
KEGYELMESSÉGGEL (c) Mindennek meg-adja a' MAGÁÉT.
Mitfo-

(a) Vid. Resolutio Normalis respectu Christianæ Tolercantiæ An. 1781. die
29. Octobr. exhibita; in I. Com. Bihar. M-Varad. An. 1782. d. 15. Jun. publicata.

(b) Symbolum JOSEPHI II. Augusti.

(c) Symbolum MARIAE THERESIÆ Rom. Imperatricis, Hung. Bohem.
&c. dum vivet Regiæ.

Mitfoda ESZTENDŐNEK első NAPJÁRA virradtunk: fel
 1. Mo: 5: 27. tehát mi ma? Ollyanra, a' mellynél, ha a' *Matusálem* Esztendeit meg-nyernénk-is, Mi ugyan Örvedetesebbet nem várhatnánk, nem kívánnánk; Ollyanra, a' mellynek Nevét, nem *Veres Betűkkel* a' KALENDÁRIOMBA: hanem *Arany Betűkkel* illő bé-irunk SZIVEINKBE; Ollyanra, a' mellyen a' régi Gyászt le-vetettük; a' Szóllásra való Szabadságot 's Tehetséget visszanyertük; a' Nyögést el-végeztük; a' Jajszót, a' Sirást, Örömmek Könyhúllarásával fel-váltottuk.

Oh Esztendő! Oh MDCCLXXXIV-dik UJ ESZTENDŐ! melly nekünk a' Péter' régen hányatott Hajótskáját Partra hoztad, mitfoda *Uj Nevet* adjunk neked?

UJ ÓRÖM ESZTENDŐ, nálunk maradásra jövendő,
 E' léljen a' TE NEVED!

Te léfzel egy EPOCHÁ, mellytől méltán számlálhatjuk Esztendeinknek Kezdetét.

Mellyre nézve ti ATYÁK! ti Nagy-Atyák, kiknek már a' Vétség rántzba szedte bőrdőket, bé-porozta hajatokat! TI, más Helyekről-is ide fereglett, Szent Hitünknek Sorsosai, MINDEN RENDEK, Kik Szent Örömetekkel a' Miénket nevelitek! a' ti Térdeiteken tanítsátok meg a' ti Unokáitokat, Fiaitokat, így szólván: FIAIM! FIAIM! eml kezzetek meg róla, hogy az 1784-dik Esztendőben verekedett ki a' FELHŐK közül a' NAGY-VÁRADI Reformáta EKKLÉSIÁNAK kivant NAPJA. Ezen Esztendőnek első Napján gyűltek öfve leg-először egy fel-vont SÁTORBAN a' ti Atyáitok, Nagy Atyáitok mint valamely EL-TÖRT HAJÓNAK Darabjai, hogy az ISTENT Leikek' esmérétének szabadságában, Közönséges Helyen Egszfer immár VALAHÁRA Tisztelhesék. EZT pedig telekedte az Időknek határit VIRTUSSAL 's PÉLDÁVAL meg-haladó egy Ditsőséges ROMAI TSÁSZÁRNAK, 's Országunknak *Negyedik Esztendőre fordult*, a' KRISTUSBAN lévő,

vő, és igazán APOSTOLI KIRÁLLYának (a) Ama' MÁSO-
 DIK JOSEFNEK Kegyelmes ENGEDELME, Ez Iſtű ATYÁ-
 nak ſzorgalmatos GONDOSÁGA, hogy meg-bővüljön a' Lel-
 ki KENYÉR mi közöttünk, és ez Hazában. Kinek midőn (ir-
 tózom nagy LELKÉT Teſtétől ſfak Gondolattal-is el-válasz-
 tani) Kinek, mondom, midőn a' KÖZ IGAZSÁG, a' nyájas SZE-
 RETET, az ÓZVEGY VIRTUS, az árva PÉLDA, és minden
 JÓK, Koporsójának négy ſzegeletit keſerves köny-húllatáſſal
 meg-öntözvén, Teſtét abba, a' Nyugodalomra bé-fektetik, *1. Mds. 50: 26.*
 Ti-is akkor, Fiaim! ne ſfak Fejetecken viſeljeteK; hanem ol-
 tſatok gyáſzos CUPRESSUST Szívetekbe, és E' JOSEFNEK
 még hólt Porát -is tsókolva betſüljétek, és Tſontyait mint
 egy ELISEUSÉT úgy nézzétek. Ti pedig Fiaim a' KRISTUS- *2. Kir. 13: 21.*
 ba lévén ſzerkeztelve, UJ TEREMTÉSEK légyetek.

De MAGUNKRÓL - is éppen nem kell el-felejtkezni,
 ATYÁMFIAI! hanem Ezen emlékezetes MEG-ÚJULÁS ferken-
 tſen-fel Mindnyájunkat, és indittſon arra, hogy Uj teremtett
 állatok légyünk mind ISTEN, 's mind EMBEREK előtt, hogy
többé nem az Embereknek kívánságok ſzerént, hanem az ISTEN'
Akaratja ſzerént, a' mennyi ideig élünk, éljünk a' teſtben. *1. Pé. 4: 2, 3:*

Égy ſzóval, *Atyámfiak!* Ez Új ESZTENDŐVEL, Ez Uj
 Szabadsággal kezdjünk Mindnyájan Uj ÉLETET a' mi Er-
 költſeinkre nézve, és feleljünk meg igazán REFORMÁTUS
 Kereſztyén Nevünknek.

Ugy-is tetſzik énnékem, mintha olvashatnám a' ti Ábrá-
 zatitokon azt a' magatok' Nemes Meg-határozását, hogy Ti
 D ezu-

(a) FRANCISCI Aug. Patris, An. 1765. d. 18. Auguſti mortui in locum
 electus eſt JOSEPHUS II. Anno eodem. Mortuz vero M. THER. Aug. Matr
 An. 1780. die 29. Novembr. ſucceſſit in Regna Hereditaria. - - -

Quo nihil majus, meliusve terris
 Fata donavere, bonique Divi,
 Nec dabunt: quamvis redeant in aurum
 Tempora priſcum.

Horatius Carm. L. IV. Od. II. 7. 37.

ezután Ujjak léfztek. Szent Indúlatok ezek: de meg-láfsátok, hogy az ISTENT napról napra való halogatással ne biztassátok. Régen egy Római követ *M. Popilius Lænas, Antiochus Epifanes* Siriai Királyt, Páltzájával körül kerítvén, azt kívánta, hogy addig azon Karikából ki ne lépjen, míg magát meg nem határozza, Ellensége-é, vagy Baráttya akar lenni a' Római Népnek. (a) Nekünk *Atyámfiai!* Sokkal inkább nints sem Okunk sem Idönk arra, hogy a' Meg-Ujúlást el - hallaszszuk: mostan, annakokáért, mostan, míg e' Sátor, míg ez Udvar bé-keritenek bennünket, határozzuk-meg magunkat ezen szent *Metamorphosisra*, meg-újult el-változásra, hogy a' Régiekből UJJAK LÉGYÜNK.

Igy léfzen ofztán, hogy az Idöknek és Esztendöknek URa, Ujjá szül minket jobban, jobban, a' maga SZENT LELKE által, hogy *le-vetkezhessük ama' régi élet szerént való O Embert, melly meg-veszett a' tsalárd gonosz kívánságok miatt; és fel-öltözhessük amax Uj Embert, melly Isten szerént teremtetett az Igazságra, és a' valóságos szent életre;* Így léfzen, hogy meg-újítva velünk kötött Szöverségét; Így léfzen, hogy a' mi méltatlan Személyűnket, Házunk' Népét, Gyülekezetűnket, kegye' mes Atyai Szemekkel meg-tekintvén, ki-vefzi a' Félelmet sziveinkből, hogy szolgálhassunk Ő néki Szentséggel, és Igazsággal ő Elötté a' mi életűnknek minden idejében. Így léfzen, hogy mind ezen Esztendőt áldásival meg-koronázza; mind pedig ehez ragaszt fok idvefséges UJ ESZTENDÖKET, és meg-újítva a' mi napjainkat, mint valának a' RÉGI IDÖKBEN. Így léfzen végezetre, hogy a' mi mulandó Esztendeink után, által téfzen olly életre, mellyben nem léfzen IDŐ, melly minékünk Letzkét adjon; nem léfznek Esztendök, mellyek változzanak: hanem bődög Örökké-valóság, és örökké való Böldogság, mellyben az ATYÁT Szent FIAVAL és Szent LELKEVEL egyetemben, meg-szűnés nélkül dicsérjük Uj Enekkel az Uj Egekben. AMEN.

PRE-

PRÉDIKÁTZIÓ UTÁN MONDATOTT

I M Á D S Á G.

Felséges, és Ditsőséges Szent ISTEN! a' ki öröktől fogva ugyan az vagy; Kiben az Idő változást nem téfzen; a' Te Esztendeid mindég újjak, mellyek soha el nem fogynak, meg sem avúlnak, és a' Te emlékezeted, mind örökké meg-tart hired. Ime' mi bűnös Fiaid és Leányid, a' mi fok O Esztendeinknek el-múlása után, a' Te Szent Tekinteted előtt örömnkben sirva le-borúlván, hálákat adunk Tenéked, mindenféle, Lelki és Testi Áldásidért, mellyeket tellyes életünkben, és az el-múlt Esztendőben-is velünk kegyelmesen közleni méltóztattál.

Leg-közelebb, Oh Irgalmas ISTEN! ditsérünk, és áldunk Tégedet ezért a' Te különös jó-téteményedért, hogy nem nézván bennünk az álnokságot, minket egy valóságos UJJ ÓRÓM ESZTENDŐRE fel-virrasztottál, midőn a' Te arany Gyertva-tartódat, mellyet bűneinkért ez Helyből, mi reánk nézve régen ki-mozdítottál, ismét helyre állítottad; Szent Beszédednek világát meg-gyújtottad, mellynél a' te Evangyéliomodnak titkait, és drága ígéreiteit minékünk fel-fedezed, meg-engedvén, hogy a' mi-Lelkünk esmérerének szabadságában szolgálhassunk Tenéked.

Oh Nagy ISTEN! midőn az el-múlt Időkről, gyászos Esztendeinkről elmélkedünk, mellyekben sirunk vala; és azokat e' mai Idővel öszve vetjük, mellyben a' mi siralmunkat fordítottad örömré: olyanok vagyunk, mint a' kik álmodoznak; Hatalmas Dolgokat tfelekedtél, URam! mi velünk, azért vigadunk: mert minékünánna fok nyomorúságokat kóstitottál meg mi velünk, ismét hozzánk fordúlván meg-vigasztaltál bennünket; annakokáért mi is tisztelünk Tégedet óh Szentek' Ditsősége, Izraélnek Szentsége.

Nem tsak mi ditsérünk pedig ezért Tégedet, hogy a' nyomorúltaknak könyörgéseket meg nem útaltad: hanem mind azoknak - is, kik mi uránnunk élnek tudokra lépzen a' mi Lelkünknek élete; Meg - irattatik ez a' következendő Nemzetségnek hasznára, hogy a' meg újított Nép ditsérjen Tégedet, mikor fokban gyűlnek egybe, hogy Isten szolgáljanak Tenéked.

Oh Igaz ISTEN! ha mi magunkat vizsgáljuk, méltatlanoknak találjuk, mind erre, mind más jó téteményeidre: mert mi Tégedet fok fertelmes bűneinkel megbántottunk, nem tsak az el - múlt Esztendőben, hanem tellyes életünkben; Jól tudjuk, hogy nem lakik mi bennünk, az az, a' mi testünkben jó; mostan - is nem tsak töredékeny, hanem tisztátalansággal tellyes edények vagyunk, kiket szorofs Igazságod szerént őszve törhetnél, és semmivé tehetnél.

Ugy vagyon, Oh URam! de nem - is a' mi Igazságunkban való bizodalom által állunk Te előtted: hanem a' Te véghetetlen Irgalmasságodnak köszönjük minden jó téteményidet; a' te Szent Fiadnak Erdemébe, kibem megnyugodtál, és minékünk Atyánk lettél, vejük reménységünket. Ezen mi Első szülőtt Atyánkfiának Erdemét mutatjuk - bé tehát mostan - is Te előtted, esfedzván aláztatofan, hogy bősáffad - meg nekünk Ó érette minden vétkeinket, mellyekkel miólta élünk, és ez el - múlt Esztendőben - is ellened vétkeztünk; Mofs - meg minket ennek az ártatlan Báránynak Vérével, melly drágább dolgokat szól az Ábelnek vérénél; ennek Kereszt - fájára szegezsd - fel a' mi Adófságinknak Levelét, és meritsd - el az ő Vérének fojásában, hogy soha világofságra ne jőheffen; az ő közbenjárásáért, hajtsd hozzánk Atyai füleidet, és közöljed velünk továbbra - is Lelki 's testi áldásodat minden mi napjainkban,

Leg-

Leg-közelebb ebben az Új Esztendőben, melyet a' te Kegyelmedből Ma kezdünk-el, újítsd-meg rajtunk a' te Orrzádnak világát; öltöztess-fel a' világosságához illendő öltözetbe mindnyájunkat; szenteld-meg a' mi Lelkeinket, újítsd-meg azokban a' te Ábrázatodat, és minden Indulatainkat hajtsd a' Te Birodalmad alá.

Kiváltképen, Oh Nagy ISTEN! kérünk Tégedet, hogy minekutánna ezt a' nagy jót tselekedted mi velünk, tégyed állandóvá rajtunk el-kezdett Kegyelmedet, Prédikáltassd közöttünk elő-menetellel a' Te Beszédedet. Vedd-el URam! inkább fejünk felül a' te természeti Napodat; mint sem Gyertya-tartódat többé közzülünk ki-mozdítssd; Vedd-el inkább kezeinkből a' mindennapi Kenyeret, mint sem az Élet' Kenyerétől minket meg-fosztatni meg-engedj. Fedezd-bé a' te Szárnyaidnak árnyékával ezt a' kis Seregedet; szaggass-ki ebből minden botránkozást; Virágoztassd ebben a' Kegyességet, és minden Keresztyényi Jóságokat, hogy a' KRISTUSban lévén Új teremtetett állatok légyünk.

Mivel pedig, óh Szent ISTEN! természettel úgy meg-romlottunk, olly tudatlanok vagyunk, hogy hiában zeng a' te Beszéded a' mi Füleinkben, ha csak Te Magad meg nem nyitod sziveinket, és Szent Lelked által azt ott meg nem gyökereztesd, és gyümölcsozóvé nem teszed: Kérünk annakokáért Tégedet, küld-ki a' mi sziveinkbe a' Te Szent Lelkedet, hogy Ez újítsa, és világossítsa-meg a' mi értelmünket, és oszlassa-el a' mi bennünk hátra lévő setéséget; Ez a' Mennyei Tűz, a' Te Szereteteddel emésztsze-meg sziveinket; újítsa-meg minden kívánságainkat; szentelje-meg akaratainkat, és a' Régiékből tégyen Újakká mindnyájunkat.

Tselekedjél, URam! hasonló Kegyelmeiséget minden Te Fiaiddal, a' kik akárini Nemzetségben e' Világon vannak; Magasztald -fel a' Te Szent Fiadnak Országát, és Dicsőséjét minden világi Birodalmaknak, és Hatalmaságoknak felette, hogy minden Királyok, és Fejedelmek, rakják-le Koronáikat, és Királyi Páltzáikat a' JESUSnak Kereszt-faja alá.

Nevezet szerezént tekints Atyai szemekkel a' te Háznak azon részére, melyet e' MAGYAR Házában helyeztettél; rendelj ennek hűséges Páfztorokat, kik új Életek, és tisztá Tudományok által, mindeneket vezéreljenek az Igazságnak esmérétére, és a' KRISTUSban való új életre. A' Királyok legyenek Ennek Táplálói, a' Királyné Afzzyonyok Dajkái, hogy tudják-meg mindenek, hogy Te vagy az UR, és nem szégyenülnek-meg, a' kik várnak Tégedet.

E' végre, könyörgünk alázatosan Isteni Szent Felségednek, a' Római Tsászárért, Országunknak Jó Királyaért a' Felséges Második JÓSEFÉrt: Te tettél, URam! az ő Fejébe tiszta arany Koronát; Te Fényeséget, és Ekeséget vetettél ő Reája: őrizd-meg azért Őtet, mint a' te Szemeidnek fényét mindenkor, 's közelebb ez Esztendőben, és adj néki áldást minden dolgaiban; az ő Eletének Esztendei legyenek, mint fok Nemzetségnek Esztendei; Készíts Kegyelmeiséget, és Igazságot, mellyek meg-őrizzék őtet; Tégyed győzedelmessé minden Ellenségin, és tselekedj, hogy légyen az alatta való Népeknek Szerelme, és Gyönyörűsége. Es mivel ő engedett a' maga Országában tsendeséget, és nyugodalmat a' Te Ekklesiádnak, melly szerezént szolgálhatunk Tenéked az ő Szárnyainak árnyéka alatt, a' mi Lelkünk esmérétének szabadságával a' Léleknek Újságában: Te légy, URam! magad, ezen Kegyelmes Engedelemnek, és Szabadságnak Meg-jutalmazatója. Igazságsad továbbra-is az ő Tanátskozáfit Nagy Ne-

Nevednek Ditsótságára, és az ő Páltzája alatt lévő Nemzetségeknak boldogságára; Ruházd-fel Szent Lelkednek újabb újabb Ajándékival azoknak el-végezésére, melyeket ő reá bízál. Mi bennünk pedig tfelekedje azt a' Te Kegyelmed, hogy az ő Néki tartozó jobbágyi hűséget, és engedelmeiséget minden hiba nélkül meg-tartsuk, Parancsolatit véghez vigyük: mert nintsen Hatalmafság, hanem ISTENTől, és a' melly Hatalmafságok vagynak, ISTENTől rendeltettek.

Koronázd-meg, Hatalmas ISTEN! új Áldáfsiddal ez Uj Eztendőt ez egész HAZÁRA nézve; gazdagítsd-meg ennek földét bővséggel; a' Békesség kerittfe-bé ennek háta-rit, az Öröm végye körül halmait. Virágoztassad ebben a' Tudományoknak veteményes Kertjeit; Bőltfességgel, és jó Erköltfel azoknak Plántáit ékesítsd. Áld-meg az Ör-állókat, tanátfos, Ofzlop-Embereket, ővedezd-fel ezeket Ertelemmel, Isteni félelemmel, a' Királyhoz Hűséggel, az Hazához Szeretettel, hogy a' Köz-jónak elő-mozdításában helyheztesék a' magok örömmöket, és nyereségeket. Tanítsd a' Virézlő Férfiaknak kezeiket az hartzra, annyira, hogy az ő Karjaik által meg-romoljanak az atzél kéz-ivek; a' Te jobb karod tartsa-meg őket, és a' Te jóvóltod fel-magasztalván újítsa-meg őket.

Nevezetesen Sz. Felségednek ajánluk Hazánknak ezen MEGYÉJÉT, mellyben Mi-is lakunk: áld-meg ez Efstendőben-is ennek terméfit, és a' te őfvényid tfepegjenek ebben kövérséggel; Ruházd-fel új Erővel, Tanátffal, Kegyességgel Ennek minden Tiszt-vifelőit, Törvény-tévő Biráit, hogy tégyenek Itéletet a' szegénynek, és az árvának. Ekesítsd-meg ennek Nemesseit a' Te Fiaidnak Mennyei Szabadságokkal, és új Nevekkal; az Alázatofságnak, és egymás között való Békességnek, 's nyájas szeretetlen köteleivel kösd őszve az ő sziveiket. A' Köz Rendnek adj az Előjárók iránt való kéz engedelmeiséget, és a' tereh hordozásra új erőt, és tehetséget.

Légy

Légy jó akarattal, Könyörülő ISTEN! ez egész Esztendőben, és ezután is ezen Városhoz, melyben minékünk a' Te Tiszteletedre szabadságot engedted; áld-meg új Lelki 's testi áldásfiddal ennek Földes Urait, és minden Renden lévő Lakosait; verj hátra tőle minden romláfokat, és pusztító vezzedelmet. Adj itten Atyafiúi szeretetet a' Te Házadnak különböző Tfelédi közt, hogy mint azon egy URnak szolgálai, sőt egy Atyának Gyermekei egymást el-tűrvén, öltözzük fel mint szerelmetefek a' Kegyelmeséget, szelidséget, tsendeséget, hogy így az Igazság, és Békeiség e' Városban elől találkozáván, ennek Utzáin egymást tsókolgassák.

Tégy jól, Irgalmas ISTEN! végezetre minden szűködőkkel: az Árváknak légy Attyok; az Özvegyeknek Férek; a' meg-keseredteknek örömök; a' Bújdosóknak Vezérek; emeld fel az el-esteket; erősítsd a' tántorgókat; gyógyítsd-meg a' beteget. Tégy jól a' te egész Házaddal; Légyen ezen egész Esztendő mindeneken a' Te Kegyelmednek áldott Uj Esztendeje, hogy örvendezzen az Izraél tellyes szívvel.

Oh Jó ISTEN! Szerelmes Atyánk a' JESUS KRISTUSban! az Egnek Ditsőséges Örömei; az ártatlanságban meg-maradott Sz. Angyaloknak, és a' tökéletességre jutott Lelkeknek örvendező kiáltási, ne vonjanak-el Tégedet mi tőlünk, és a' mi kiáltásinkat ne ne tegyék hallatlanná te előtted: hanem tekints mi reánk-is bűnös Fiaidra, 's Leányidra, és a' mi Könyörgésünket halgasd-meg, és add-meg Szent Neved' Ditsőségére, és Lelkünk' Idvességére tzelozó kéréseinket a' Te Szerelmes Szent Fiadért, a' mi Közben-járó URunk JESUS KRISTUSért.

A M E N.